

Jan PILŹYS
Uniwersytet Szczeciński

SCHENGEN – OBSZAR WOLNOŚCI, BEZPIECZEŃSTWA I PRAW CZŁOWIEKA¹

Narody Europy tworząc coraz silniejszą Unię, są zdecydowane zapewnić sobie pokojową przyszłość opartą na wspólnych wartościach. Ta wspólnota obecnie obejmuje unię polityczną oraz wspólny obszar wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości.²

Unia przyczynia się m.in. do ochrony wartości, takich jak wolność myśli, religii, słowa, zrzeszania się, pluralizmu mediów, prawa do pracy (nie oznaczającego jednak prawa do zatrudnienia), a także ochrony danych osobowych, z zachowaniem różnorodności kultur i tradycji narodów Europy, jak również tożsamości narodowej państw członkowskich i organizacji władz publicznych na poziomie: krajowym, regionalnym i lokalnym; dąży do wspierania zrównoważonego i stałego rozwoju oraz zapewnia swobodny przepływ osób, usług, towarów i kapitału oraz swobodę przedsiębiorczości.

Unia Europejska jest wielością kultur, które nawzajem się przenikają i uzupełniają. Pomaga poznać i zrozumieć inne społeczeństwa, a tym samym wspólnie dokonywać wyborów na arenie politycznej, gospodarczej i kulturalnej. Współpraca ta nie jest łatwa, w dużej mierze zależy od elit politycznych, przyzwolenia społecznego czy środków finansowych. Europejczycy zrozumieli, że sami nie potrafią przetrwać w dzisiejszych czasach, w erze informacji. Że najbogatsze państwo potrzebuje wsparcia innego państwa, zrozumienia, że problemy (zagrożenia) innych mogą stać się naszymi. Bezpieczeństwo pojedynczego człowieka, dobra kondycja rodziny, środowiska społecznego i przyrodniczego pozwala rozwijać nowoczesną świadomość narodową (międzynarodową) i społeczną.

Człowiek, informacja i komunikacja są tymi elementami naszego życia, które pomagają rozwiązywać sytuacje kryzysowe, konflikty, poprzez zbieranie i analizowanie potrzebnych informacji (danych), podejmowanie słusznych decyzji, kierowanie zespołami ludzkimi i kontrolowanie ich poczynaniami. Bazy danych istnieją w każdej dziedzinie naszego życia – życia organizacji.

Wspólnota Europejska, a następnie Unia Europejska, jak i poszczególne państwa członkowskie dostrzegły dynamiczny rozwój nowych technologii i usług komunikacji i informacji on-line. Wpływa to na stosunki polityczne, społeczne, gospodarcze, w tym na zwiększenie możliwości komunikowania się i wymiany informacji na poziomie krajowym i międzynarodowym.

¹ Obszar wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – termin występujący w Traktacie o Unii Europejskiej i Traktacie Ustanawiającym Wspólnotę Europejską. Głównym zadaniem tego obszaru jest zapewnienie by każdy obywatel UE miał zagwarantowane prawo do wolności osobistych, politycznych, ekonomicznych, socjalnych i kulturalnych, żeby był bezpieczny, czyli niezagrożony, mający poczucie pewności siebie i innych, braku zagrożenia fizycznego, wysoki standard życia w każdym państwie UE – państwie prawa – przyjaznym dla człowieka.

² Według Strategii bezpieczeństwa narodowego RP z listopada 2007 r. (zob. strona internetowa MON) podstawą systemu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej powinna być troska o ochronę bezpieczeństwa i spokoju obywateli. Przede wszystkim ochrona przed drobną przestępczością i działaniami zorganizowanych grup przestępczych czy organizacji terrorystycznych.

Proces tworzenia się strefy wolnego handlu, unii celnej, wspólnego rynku, unii gospodarczej i walutowej oraz unii ekonomiczno-politycznej stał się koniecznością dla wielu krajów, umożliwiając im dostęp do większego rynku i uzyskiwania korzyści ekonomicznych.

W przypadku wolnego rynku to oznacza: rosnącą mobilizację czynników wytwórczych poprzez wymuszanie zmian w wydajności i sprawności, zwiększenie produkcji, a tym samym dochodu narodowego, zmniejszenie stopy bezrobocia, eliminacja granic celnych, wprowadzanie nowych rozwiązań prawnych. Państwa należące do obszaru gospodarczego Unii mają zapewniony swobodny przepływ osób, towarów (od roku 1993 zniesiono graniczne urzędy celne), usług i kapitału. Celem wszystkich działań jest podniesienie poziomu życia obywateli państw członkowskich.

Konsekwencją tych poczynań była stopniowa likwidacja różnego rodzaju barier, tj. kontroli granicznych (dokumentów), zniesienie barier fiskalnych, ujednoczenie przepisów prawnych, norm i certyfikatów, oznaczeń i standardów w poszczególnych dziedzinach życia: edukacji, opiece zdrowia, zabezpieczenia społecznego, podejmowania działalności gospodarczej i pracy w dowolnym kraju Wspólnoty bez konieczności posiadania wiz i zezwoleń.

W tym celu, 14 czerwca 1985 r. w Luksemburgu – w Schengen zostało podpisane porozumienie (układ) między rządami państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej, przewidujące stopniowe znoszenie kontroli granicznych wewnątrz wspólnoty.³ Na podstawie Konwencji Wykonawczej do powyższego porozumienia,⁴ w roku 1990 m.in. powołano do życia System Informacyjny Schengen (SIS).⁵ Porozumienie to było jednym z najważniejszych instrumentów służących ochronie wewnętrznego bezpieczeństwa Unii oraz skoncentrowaniu tej ochrony na zewnętrznych granicach obszaru gospodarczego przed negatywnymi konsekwencjami oraz niebezpieczeństwami wynikającymi z integracji gospodarczej.⁶

Odtąd układ z Schengen oraz wszystkie przepisy wykonawcze stały się częścią traktatów Unii Europejskiej: Traktatu z Maastricht, Amsterdamskiego i Nicejskiego.

W dniu 7 lutego 1992 r. Unia rozszerzyła się o nowe zagadnienia⁷ – Wspólną Politykę Zagraniczną i Bezpieczeństwa (WPZiB) jako II filar oraz spraw wewnętrznych i wymiaru sprawiedliwości – III filar UE.

³ J. Starzyk-Sulejewska: *Implementacja porozumień z Schengen*, zob. E. Haliżak, R. Kuźniar, G. Michałowska, St. Parzymies, J. Symonides, R. Zięba (red.): *Stosunki międzynarodowe w XXI wieku. Księga jubileuszowa z okazji 30-lecia Instytutu Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego*. Warszawa 2006, s. 674

⁴ Konwencja Wykonawcza z dnia 19 czerwca 1990 r. do Układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r. między Rządami Państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach (Dz. Urz. UE L 239 z 22.09.2000 r., str. 19, z późn. zm.), zwanej dalej *Konwencją Wykonawczą*

⁵ J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz: *Ochrona danych osobowych. Komentarz*, Kraków 2007, s. 98

⁶ Według Strategii bezpieczeństwa narodowego RP z listopada 2007 r. niepokój budzą zmiany demograficzne w państwach Unii, w tym w Polsce zwłaszcza charakter i skala migracji z Polski do innych państw w poszukiwaniu pracy i lepszych warunków życia. Taka sytuacja spowoduje, że wszystkie kraje UE będą musiały przyjąć znaczną liczbę imigrantów. To z kolei może skutkować ograniczeniem barier dla przepływu osób poszukiwanych wewnątrz UE, utrudnieniem przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym, a także ułatwieniem wwozu do Polski odpadów zanieczyszczających środowisko.

⁷ Traktat o Unii Europejskiej z Maastricht

Do zadań II filaru można zaliczyć:⁸

- ochronę wspólnych wartości, podstawowych interesów, niezależności i integralności Unii zgodnie z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych;
- umacnianie bezpieczeństwa Unii i jej państw członkowskich;
- zachowanie pokoju i umacnianie państw członkowskich;
- rozwijanie demokracji oraz prawa, poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności w Europie i na świecie.

Do zadań filaru III m.in. należy:⁹

- zwalczanie: terroryzmu, zorganizowanej przestępczości, handlu ludźmi i przestępstw wobec dzieci;
- walka z produkcją i przemytem narkotyków;
- współpraca władz sądowniczych, celnych i policyjnych – bezpośrednia, jak również w ramach europejskich organizacji: Europejskiego Biura Policyjnego (Europol) oraz Europejskiej Współpracy Sądowniczej (Eurojust);
- ze względu na fakt przystępowania do układu Schengen kolejnych państw europejskich, na mocy Traktatu Amsterdamskiego,¹⁰ 1 maja 1999 r. współpracę Schengen włączono w ramy instytucjonalne Unii Europejskiej¹¹ (schemat 1), wprowadzając dalsze ustalenia, dotyczące m.in. prowadzenia wspólnej polityki w sprawach azylu, imigracji, przekraczania granic zewnętrznych. Rządy krajów Unii określiły jako swój cel przyjęcie wspólnej procedury azylowej i ustalenie zasad równego traktowania osób, którym udzielono azylu w całej Unii. W ramach realizacji tego celu przyjęto pewne rozwiązania techniczne, takie jak: określenie minimalnych standardów przyjmowania osób ubiegających się o azyl czy zasad nadawania statusu uchodźcy.

Ustanowiono również Europejski Fundusz dla Uchodźców z rocznym budżetem w wysokości 114 mln euro. Pisze się także o potrzebie skoordynowania działań na rzecz zwalczania zorganizowanych grup przestępczych, które tworzą siatki przerzutu nielegalnych imigrantów i handlu ludźmi oraz wykorzystujących bezbronność osób najsłabszych, zwłaszcza kobiet i dzieci.

Po spotkaniu w Amsterdamie Rada Europejska podczas swoich obrad na szczycie w Tampere (15-16.10.1999 r.) i w Sewilli (21-22.06 2002 r.) ustanowiła Wspólny Europejski System Azylowy, podkreślając potrzebę poszanowania przepisów Konwencji Genewskiej, przyspieszenia prac legislacyjnych, zaostrzenia polityki imigracyjnej i azylowej, w tym respektowania poszanowania prawa do poszukiwania azylu. Przyjęto ambitny plan działań do zwalczania nielegalnej imigracji, przestępczości zorganizowanej, handlu ludźmi i narkotykami. Starano się też znaleźć skuteczne metody współpracy organizując współdziałanie organów wymiaru Sprawiedliwości. Powołano do życia Europejską Przestrzeń Sądowniczą i ustalono kierunki dalszego rozwoju Europejskiej Przestrzeni Sprawiedliwości. To między

⁸ R. Zięba: *Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa Unii Europejskiej*. Warszawa 2005, s. 21-22

⁹ K. A. Wojtaszczyk: *Integracja Europejska. Wstęp*. Warszawa 2006, s. 260-263

¹⁰ Traktat Amsterdamski podpisany 2 lutego 1997 r. (wszedł w życie 1 maja 1999 r.)

¹¹ M. Pacek: *Polska polityka migracyjna na tle rozwiązań i doświadczeń UE*. zob. na stronie internetowej: www.studiaeuropejskie.pl/save.php?id=355

dzięki ustaleniom w Tampere mogło powstać w roku 2000 Europejskie Kolegium Policyjne (CEPOL) i w roku 2002 Eurojust.¹²

Ustalenia unijne były wprowadzane do prawodawstwa krajowego. W Polsce w latach 2002-2003 r. zostały wprowadzone trzy bardzo ważne ustawy regulujące powyższą problematykę, a mianowicie: Ustawa z dnia 27 lipca 2002 roku o zasadach i warunkach wjazdu i pobytu obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej oraz członków ich rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,¹³ Ustawa o cudzoziemcach z dnia 13 czerwca 2003 r.¹⁴ i Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.¹⁵

Kolejne obrady Rady Europejskiej w Salonikach (19-20.06.2003 r.), w Brukseli (16-17.10.2003 r.) i w Hadze (2004 r.), w dużej mierze, chociaż nie do końca, usunęły kwestie sporne dotyczące:

- kryteriów i mechanizmów określania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o azyl;
- minimalnych standardów dotyczących przyjmowania osób poszukujących azyl;
- minimalnych standardów uznania i statusu obywateli państw trzecich i osób bezpaństwowych za uchodźców lub osoby potrzebujące innej ochrony międzynarodowej;
- wspólnej dla 25 państw UE polityki migracyjnej;
- ponoszenia nakładów (kosztów) związanych z ochroną zewnętrznej granicy UE.

Celem obrad Rady Europejskiej była ocena dotychczasowych postępów i analiza porażek oraz wyciągnięcie wniosków na przyszłość.

Od 1.05.2004 r. Polskę obejmuje unijna regulacja Dublin, a także system komputerowego przesyłania danych o liniach papilarnych Eurodac,¹⁶ uwzględniający pracę Straży Granicznej, tzn.:

- kierowanie do placówek osób oczekujących na rozpatrzenie wniosku o apelację;
- pobieranie (skanowania) odcisków palców;

¹²http://www.europarl.europa.eu/news/public/story_page/019-11222-275-10-41-902-20061002STO11221-2006-02-10-2006/default_pl.htm

¹³ Dz. U. Nr 141, poz. 1180, z 2003 r., Nr 128, poz. 1175.

¹⁴ Dz. U. Nr 128, poz. 1175.

¹⁵ Dz. U. Nr 128, poz. 1176.

¹⁶ http://ec.europa.eu/justice_home/key_issues/eurodac/eurodac_20_09_04_pl.pdf – Eurodac jest europejską bazą odcisków palców przeznaczona wyłącznie do identyfikacji ubiegających się o azyl. Od wszystkich osób ubiegających się o azyl w wieku powyżej 14 lat pobiera się odciski palców w ramach rutynowej procedury, gdy tylko zwrócą się o azyl – w UE lub poza nią. Odciski palców są przesyłane w formie cyfrowej do jednostki centralnej przy Komisji Europejskiej, gdzie są automatycznie porównywane z innymi odciskami już przechowywanymi w bazie danych. Pozwala to władzom na sprawdzenie, czy ubiegający się wjechali do UE bez niezbędnych dokumentów oraz czy już ubiegali się o azyl w innym Państwie Członkowskim. System automatycznej identyfikacji odcisków palców jest pierwszym tego rodzaju systemem w UE i działa od 15 stycznia 2003 r. W programie tym biorą udział wszystkie Państwa Członkowskie z wyjątkiem Danii, plus dwa inne kraje europejskie – Norwegia i Islandia – które także podpisały rozporządzenie EUODAC. Pomaga on przyspieszyć procedurę przyznawania azylu, kierując rzeczywistych uchodźców bezpośrednio do kraju, który powinien rozpatrzyć ich wnioski, a także uniemożliwia oszustwa polegające na składaniu wniosków w innych Państwach Członkowskich po nieudzieleniu azylu w jednym kraju oraz blokowanie systemu wielokrotnie składanymi wnioskami.

- uzyskiwanie informacji o członkach rodziny, którzy mają status uchodźcy w innych krajach UE;
- rozpatrywanie wniosków cudzoziemca;
- sposób i miejsce przekazywania cudzoziemców.

Powyższe działania muszą mieć właściwe zabezpieczenie socjalne, finansowe, psychologiczne, właściwą obsługę itp. W szczególności dotyczy to państw UE graniczących z państwami nie należącymi do Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Ponadto sieci i systemy teleinformatyczne potrzebują kompetentnego personelu, który winien posiadać stosowne uprawnienia i kwalifikacje do przetwarzania danych zawartych w SIS oraz dostęp do wszelkich niezbędnych informacji (baz danych). System potrzebuje solidnych mechanizmów zabezpieczeń przed zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi. W szczególności dotyczy to wpisów do SIS, danych osobowych wrażliwych, a zwłaszcza ujawniających pochodzenie rasowe, poglądy polityczne, przekonania religijne lub inne oraz danych dotyczących zdrowia lub życia seksualnego.¹⁷

Okazało się, że w roku 2001 SIS nie posiadał zdolności obsłużenia więcej niż 18 państw. W związku ze zbliżającym się rozszerzeniem Unii, a tym samym włączeniem nowych państw członkowskich do strefy Schengen, konieczne było opracowanie nowej, drugiej generacji SIS II.¹⁸ Akty prawne, termin do 31.12.2006 r. oraz fundusze okazały się niewystarczające¹⁹ – powstała konieczność przedłużenia okresu rozbudowy SIS II. W tym celu wydano dwa dokumenty: Rozporządzenie Rady (WE) nr 1988/2006 z dnia 21 grudnia 2006 r. i Decyzję Rady z dnia 21 grudnia 2006 r. 2006/1007/WSISW w sprawie rozwoju Systemu Informacyjnego z Schengen (SIS II).²⁰ Akty prawne potrzebne były Komisji Europejskiej do wykonania budżetu po roku 2006 oraz potwierdzenia, że jednostka centralna będzie dalej zlokalizowana w Strasburgu (Francja), a centralna jednostka rezerwowa w Sankt Johann im Pongau (Austria). Obydwa te kraje mają zapewnić odpowiednią infrastrukturę i środki na potrzeby funkcjonowania tych jednostek systemu SIS II.

Dostosowanie Polski i innych nowych krajów członkowskich do *acquis* Schengen ma miejsce przy znacznej pomocy UE, tj. funduszu Schengen.²¹ Polska do końca roku 2006 otrzymała ponad 310 mln euro,²² z których część przeznaczyla na budowę systemów teleinformatycznych instytucji uprawnionych do wykorzystywania danych z Krajowego Systemu Informacyjnego (schemat 2).

¹⁷ Art. 27 ust.1 ustawy dotyczącej przetwarzania danych wrażliwych, zob.: Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (tekst jednolity: Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 ze zm.).

¹⁸ Rozporządzenie Rady (WE) nr 2424/2001 i Decyzja Rady 2001/886/WSISW.

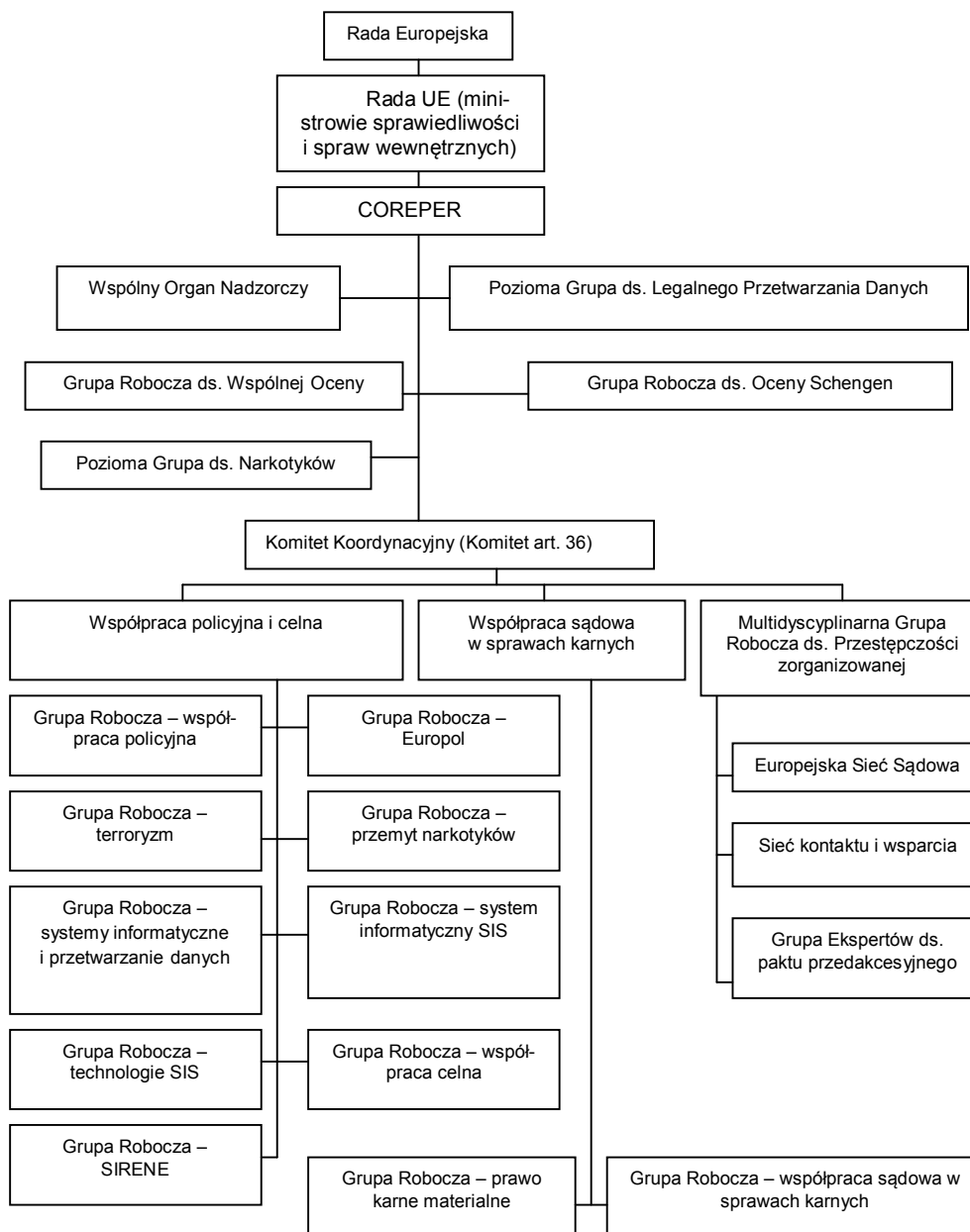
¹⁹ Decyzja Rady 2006/1007/WSISW z dnia 21.12.2006 r.

²⁰ L 411/78 PL Dz. Urz. UE z 30.12.2006 r.

²¹ Projekt opinii Komisji Spraw Zagranicznych Parlamentu Europejskiego dla Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady Ustanawiającej Fundusz Granic Zewnętrznych na lata 2007-2013 jako część programu ogólnego „Solidarność i zarządzanie przepływami migracyjnymi” ((COM(2005)0123 – C6-0125/2005 – 2005/0047(COD)).

²² <http://www.mswia.gov.pl/palm/pl/2/1455/> – wystąpienie ministra Pawła Dakowskiego z dn. 25 stycznia 2005 roku nt. System Informacyjny Schengen.

Struktura organizacyjna III filara UE po Amsterdamie

Źródło: J. Monar: *Justice and Home Affairs*, W: G. Edwards, G. Wiessala (red.): *The European Union: Annual Review 1999/2000*. Oxford-Malden 2000, s. 137

Wybór projektów przeznaczonych do finansowania w ramach Funduszu Schengen jest dokonywany przez Międzynarodowy Zespół ds. Wykorzystania Środków w Ramach Funduszu Schengen oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego, jako organ pomocniczy Prezesa Rady Ministrów, zwany dalej „Zespołem”.¹

Kierunki działań, zwłaszcza cele określa Rada Europy, natomiast za ich realizację odpowiadają Komisja Europejska i Parlament Europejski.²

Instytucjami wspomagającymi w kreowaniu systemu Schengen są:³ unijny koordynator ds. walki z terroryzmem, Europol, Eurojust, Europejskie Centrum Monitoringu Narkotyków i Narkomanii, Europejskie Centrum Monitoringu Rasizmu i Ksenofobii, Europejska Agencja Zarządzania Współpracą Operacyjną na zewnątrzgranicznych granicach państw członkowskich Unii Europejskiej (Frontex⁴) oraz Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji.

Wszyscy mamy nadzieję, że systemy informacyjne państw należących do strefy Schengen, tj.: Belgia, Francja, Holandia, Niemcy, Luksemburg, Hiszpania, Portugalia, Włochy, Austria, Grecja, Dania, Finlandia, Szwecja, Islandia, Norwegia, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Słowacja, Słowenia, Węgry, w dniu 21.12.2007 r. zostały właściwie przygotowane do realizacji postanowień Konwencji z Schengen, tj. dostosowania aktów prawnych, sprawnych struktur organizacyjnych systemu oraz właściwych rozwiązań technicznych przepływu danych. W Polsce za realizację powyższych zadań był odpowiedzialny Pełnomocnik Rządu, powołano Zespoły Międzyresortowe oraz Komitety Podprogramów – instytucje, które miałyby docelowo współpracować z systemem krajowym.

Efektom spinającym dotychczasowe przygotowania Polski do systemu informacyjnego jest Ustawa z 24 sierpnia 2007 r. o udziale Rzeczypospolitej Polskiej w Systemie Informacyjnym Schengen oraz Systemie Informacji Wizowej.⁵

W art. 1 ustawa określa zasady i tryb udziału Rzeczypospolitej Polskiej w Systemie Informacyjnym Schengen oraz Systemie Informacji Wizowej, w tym obowiązki organów dokonujących wpisów oraz organów uprawnionych do dostępu do da-

¹ Zarządzenie nr 142 prezesa Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw Funduszu Schengen, Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Europejskiego Funduszu na rzecz Uchodźców, Funduszu Granic Zewnętrznych oraz Funduszu Powrotu Imigrantów.

² K.A. Wójtaszczyk: op. cit., s. 263

³ Ibidem, s. 263-264

⁴ http://europa.eu/agencies/community_agencies/frontex/index_pl.htm – Europejska Agencja Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej została ustanowiona na mocy rozporządzenia Rady (WE) nr 2007/2004 (26.10.2004, Dz. U. L 349 z 25.11.2004 r.). Agencja FRONTEx koordynuje współpracę operacyjną między państwami członkowskimi w dziedzinie zarządzania granicami zewnętrznymi, wspomaga państwa członkowskie w szkoleniu funkcjonariuszy straży granicznej, w tym w ustanowieniu wspólnych standardów szkoleniowych, przeprowadza analizy ryzyka, śledzi rozwój badań mających znaczenie dla kontroli i ochrony granic zewnętrznych, wspomaga państwa członkowskie w sytuacjach wymagających zwiększonej pomocy technicznej i operacyjnej na granicach zewnętrznych oraz udziela państwom członkowskim niezbędnego wsparcia w organizowaniu wspólnych działań dotyczących powrotów.

Aby zapewnić spójność działań, agencja FRONTEx jest w stałym kontakcie z innymi wspólnotowymi i unijnymi organami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo granic zewnętrznych, takimi jak EUROPOL, CEPOL, OLAF, a także z organami odpowiedzialnymi za współpracę celną i współpracę w zakresie kontroli fitosanitarnych i weterynaryjnych. Agencja ta wzmacnia bezpieczeństwo granic, koordynując działania podjęte przez państwa członkowskie w celu wdrożenia środków wspólnotowych dotyczących zarządzania granicami zewnętrznymi.

⁵ Dz. U. z 2007r. Nr 165, poz. 1170.

nych w zakresie wykorzystywania informacji zawartych w Systemie Informacyjnym Schengen oraz Systemie Informacji Wizowej poprzez Krajowy System Informatyczny (KSI)⁶). Te informacje dotyczą m.in.: osób poszukiwanych do tymczasowego aresztowania, świadków lub osób wezwanych do stawienia się przed sądami w związku z postępowaniem karnym, cudzoziemców,⁷ osób zaginionych, osób lub pojazdów, statków wodnych, statków powietrznych i kontenerów, wprowadzonych na terytorium RP w celu przeprowadzania niejawnego nadzorowania lub kontroli, której celem jest ściganie przestępstw oraz zapobieganie zagrożeniom bezpieczeństwa publicznego.

Ustawa szczegółowo określa, jakie służby są odpowiedzialne za wykonanie powyższych zadań, tzn. organy kontroli skarbowej, sądu lub prokuratury, służby ochrony państwa, Policja, Straż Graniczna, Służba Celna, Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców itd. Upoważnione organy wyszczególnionych instytucji mają prawo wglądu do informacji, dokonywania, zmieniania lub usuwania wpisów danych zawartych w KSI. Mogą to robić bezpośrednio lub pośrednio poprzez centralne punkty dostępu, którymi są ich przełożeni (schemat 2), kierując wnioskiem wpisu danych SIS na wypełnionej karcie wpisu do Centralnego Organu Technicznego KSI. Organ ten przekazuje dane (zapytanie) do SIS, następnie niezwłocznie przekazuje instytucji odpowiedzi na zapytania zawarte na karcie.

Odpowiedzialnym za należyte funkcjonowanie systemu jest minister właściwy ds. wewnętrznych poprzez Centralny Organ Techniczny, który jest zarazem administratorem danych zbieranych, przetwarzanych czy przechowywanych. Stąd też podlega kontroli nie tylko MSWiA, ale także Głównego Inspektora Danych Osobowych.⁸ Ponadto, instytucje uprawnione do wykorzystywania danych poprzez KSI obowiązane są stosować odpowiednie zabezpieczenia przed zagrożeniami i procedury kontrolne, mające na celu zapewnienie zgodności wykorzystywania danych z obowiązującymi przepisami. Mają obowiązek prowadzić odpowiednie szkolenia z bezpieczeństwa i ochrony danych osób mających dostęp do KSI, wystawiać upoważnienia, zapewniające osobom uprawnionym do korzystania z systemu informatycznego przetwarzania danych dostęp wyłącznie do danych objętych posiadaniem przez te osoby upoważnieniem, poprzez przydzielenie im osobistych i niepowtarzalnych identyfikatorów użytkownika oraz poufny tryb dostępu.

Ważnym elementem SIS (KSI) jest Biuro SIRENE – organ powoływany przez każde państwo będące stroną Konwencji Wykonawczej, które jest:⁹

- jedynym punktem kontaktowym działającym przez całą dobę w każdy dzień w roku – właściwym do wprowadzania danych do SIS oraz wymiany

⁶ Ibidem, art.2.11 – Krajowy System Informatyczny – rozumie się jako zespół współpracujących ze sobą urządzeń, oprogramowania, procedur przetwarzania informacji, narzędzi programowych zastosowanych w celu przetwarzania danych oraz infrastrukturę telekomunikacyjną, umożliwiające organom administracji publicznej i organom wymiaru sprawiedliwości przekazywanie oraz dostęp do danych gromadzonych w Systemie Informacyjnym Schengen oraz Systemie Informacji Wizowej.

⁷ Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1694 oraz z 2007 r. Nr 120, poz. 818 i Nr 165, poz. 1170), art. 134 a

⁸ Ustawa z dnia 29.08.1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2004 r. Nr 33, poz. 285).

⁹ SIRENE (Supplementary Information Request at the National Entries), zob. w: Ustawa z dnia 24.08.2007 r. o udziale Rzeczypospolitej Polskiej w Systemie..., art. 35-37, także zob.: art. 108 Konwencji Wykonawczej do Układu z Schengen oraz na stronie internetowej <http://www.policja.pl/portal/pol/367/7842/>

informacji uzupełniających do wpisów wprowadzanych do Systemu Informacyjnego Schengen;

- punktem kontaktowym pomiędzy służbami krajowymi oraz organami międzynarodowymi odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo publiczne (np. Euro-pol), stąd też potrzebna jest znajomość języka angielskiego jako języka roboczego, oprócz tego francuskiego, hiszpańskiego, niemieckiego i włoskiego (jako języki pożądate);
- odpowiedzialne za przestrzeganie określonych przepisów Konwencji Wykonawczej.

Reasumując należałoby podkreślić, że w interesie Polski powinno być umacnianie pozycji Unii w świecie jej międzynarodowego zaangażowania zarówno w skali regionalnej, jak i globalnej. Ze względu na graniczne położenie Polski oraz przystąpienie do strefy Schengen, strategia bezpieczeństwa narodowego RP z roku 2007 szczególną uwagę przywiązuje do zacieśnienia współpracy członków Unii w zakresie polityki migracyjnej,¹⁰ azylowej i ochrony granic przy zachowaniu kompetencji państw członkowskich. W realizacji poszczególnych dziedzin polityki Polska powinna współpracować nie tylko z państwami należącymi do Unii, ale także graniczącymi z nią: Federacją Rosyjską, Ukrainą, Białorusią oraz innymi – nie graniczącymi z Polską. Współpraca powinna się odbywać poprzez wspólne umacnianie struktur instytucji zabezpieczających pozycję człowieka, jak i organizacji międzynarodowych, które gwarantują równoprawne traktowanie państw na zasadzie suwerennej równości i zarazem dają szansę oddziaływania na kształtowanie wspólnej polityki, w tym polityki integracyjnej UE¹¹ – opierającej się na zasadzie sprawiedliwości dotyczącej podstawowych wartości, które jednoczą ludzi wszystkich środowisk kulturowych, politycznych, ekonomicznych i religijnych, np.: poszanowanie życia, wolności, równości szans, wzajemnego szacunku i troski o innych. Wszystkie te działania mają służyć powstaniu nowej struktury społecznej UE w kontekście procesu integracji.

¹⁰ Polityka migracyjna to obszar, na którym przestrzeganie przepisów prawa narodowego i międzynarodowego może dobrze współdziałać w zwalczaniu międzynarodowego terroryzmu i transnarodowej przestępczości zorganizowanej.

¹¹ W tym świetle, polityka integracyjna to zespół środków stosowanych przez władze (na szczeblu państwowym lub lokalnym), które stwarzają warunki zachęcające do integracji i ułatwiają decyzje jednostki w tym względzie.